

Jacht op de **malaria**mug

De strijd tegen malaria was begin twintigste eeuw een cruciaal onderdeel van het koloniale regime in Nederlands-Indië. Deze beeldreportage laat het gevecht zien.

AUTEUR MIENEKE TE HENNEPE (RIJKSMUSEUM BOERHAAVE)

Al eeuwenlang waart malaria over de wereld. Tegenwoordig krijgen jaarlijks 250 miljoen mensen de ziekte en in 2018 overleden ruim 400.000 patiënten. Oorzaak van de ellende is de Plasmodium-parasiet, die de malariamuggen (uit de familie Anopheles) verspreiden. Ook in de Nederlandse kustprovincies is de ziekte endemisch geweest, tot na de Tweede Wereldoorlog.

Maar aan het begin van de twintigste eeuw was de bestrijding van de malariamug bovenal voor het koloniale regime in Nederlands-Indië een zaak van leven en dood.

In deze fotoreportage zien we de mug ter wereld komen in broedpaatsen, gevangenzitten in kooien, ontleed worden onder de microscoop. We zien ze mensen en proefdieren infecteren, tot ze de dood vinden door de DDT-spuit. ■

Larven

Onderzoekers van de Leidsche Vereeniging ter Bevordering van de Studie der Tropische Geneeskunde doen in 1919 onderzoek naar de larven van de malariamug. De foto werd genomen achter de Leidse Haarlemmertrekvaart. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P12414.)d.

→ **BROEDPLAATS**

Regentonnen stonden op veel plekken en waren mogelijke broedplaatsen van de malariamug. Lantaarnplaat Koloniaal Instituut, afdeling Tropische Hygiëne, Amsterdam. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P17190.)

→ **RISKANTE PLEK**

In Nederlands-Indië werd gezocht naar plaatsen waar malariamuggen hun eitjes legden. In deze plas op Surabaya werden er geen gevonden. Lantaarnplaat Koloniaal Instituut, afdeling Tropische Hygiëne, Amsterdam. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P16921.)

Eitjes zoeken

In Nederlands-Indië zochten onderzoekers naar plaatsen waar malariamuggen hun eitjes legden, zoals hier. Anopheles-broedplaats. Lantaarnplaat Koloniaal Instituut, afdeling Tropische Hygiëne, Amsterdam. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P18908.)

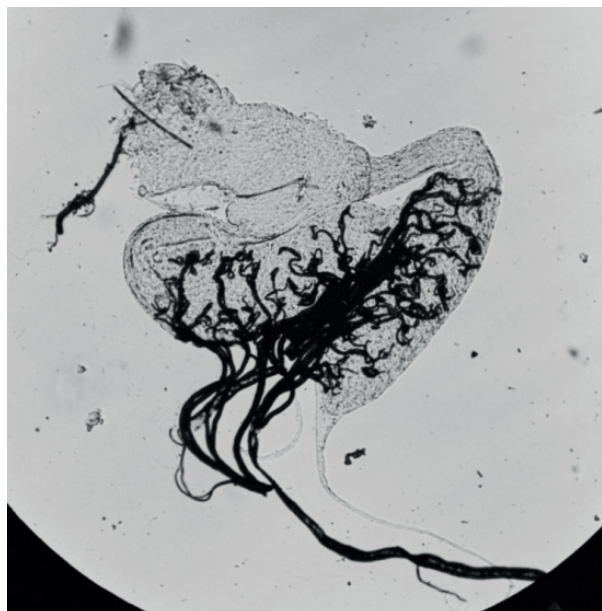
↓ VERGROOT

Om het malariamechanisme te begrijpen, werden muggen onder de microscoop gelegd. Lantaarnplaat Koloniaal Instituut, afdeling Tropische Hygiëne, Amsterdam. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P17206.)

↓ VERGROOT

Deze glasplaat laat het binnenste van een malariamug zien. Glasnegatief uit januari 1934. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P16707-3.)

↓ **DIERLIJKE PARASITISMEN**

Een grote buitenkooi die werd gebruikt bij malariaonderzoek door Nicolaas Swellengrebel, bijzonder hoogleraar in de 'kennis van de dierlijke parasitismen van den mensch in Nederlandsch Indië', aan de Universiteit van Amsterdam (1885-1970). Glasnegatief uit augustus 1932. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P15934.)

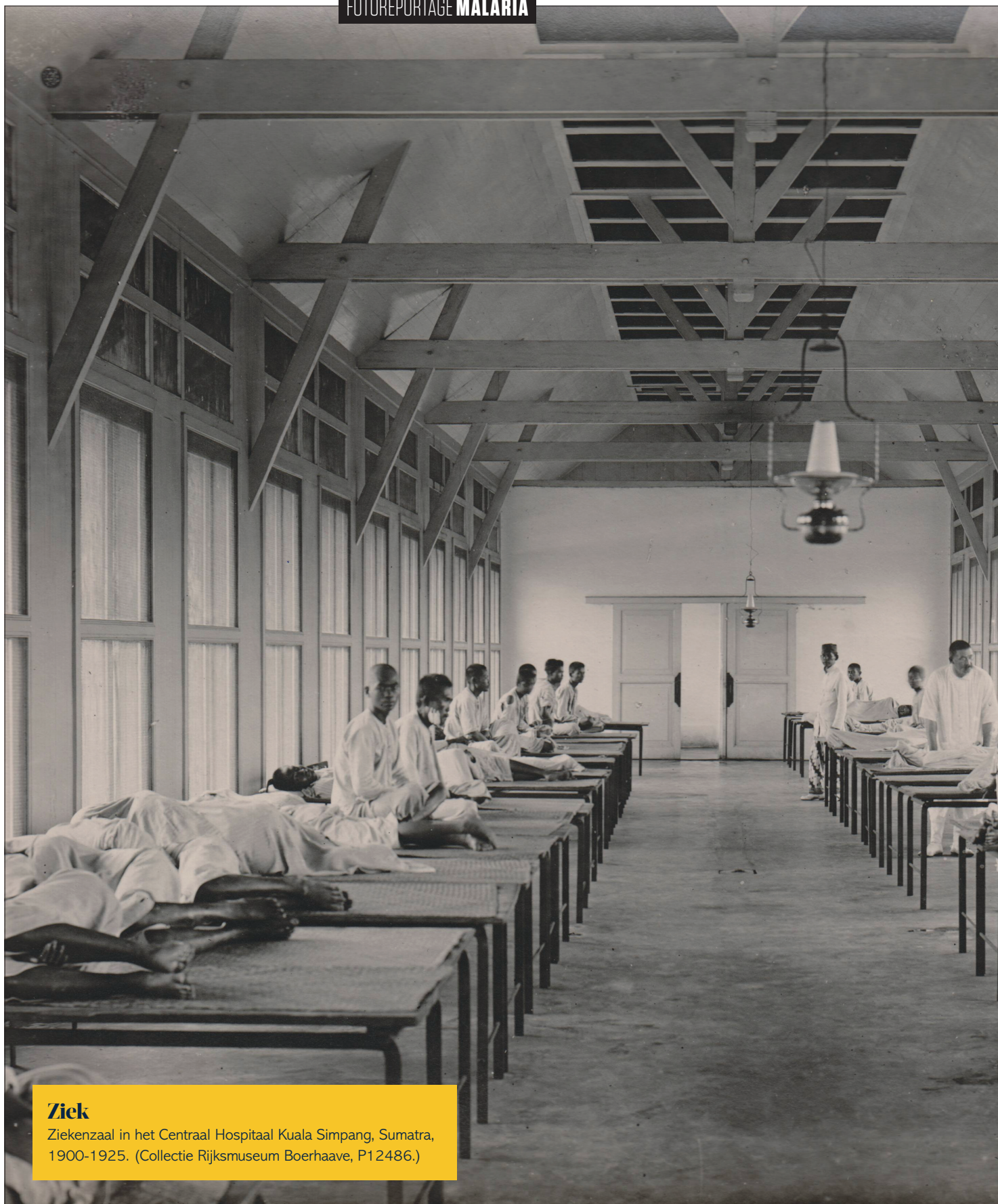
↑ **MUGGENKOOIEN**

In het Instituut Pasteur in Bandung staan muggen in kooien voor onderzoek. Beeld uit 1890-1940. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P13426.)

↓ **TUREN**

Twee onderzoekers ontfeden muggen onder een microscoop, 1900-1930. Lantaarnplaat Koloniaal Instituut, afdeling Tropische Hygiëne, Amsterdam. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave)

Ziek

Ziekenzaal in het Centraal Hospitaal Kuala Simpang, Sumatra, 1900-1925. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P12486.)

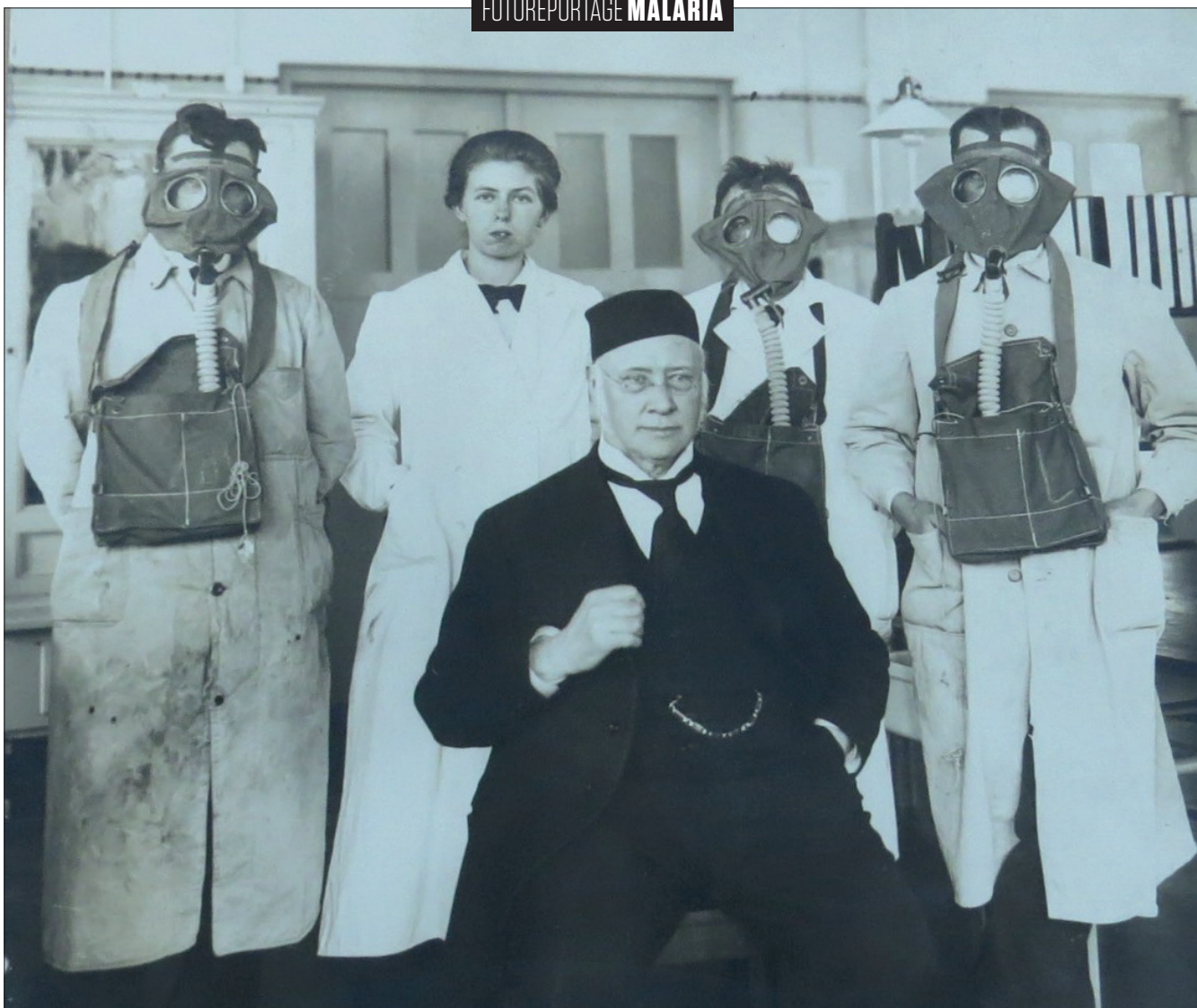
↑ **BESMET PROEFDIER**

Behalve malaria was ook gele koorts onderwerp van onderzoek. Daarom werd deze aap via muggen besmet met het virus. Lantaarnplaat Koloniaal Instituut, afdeling Tropische Hygiëne, Amsterdam. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P17658.)

↓ **GEDEMT**

Om de muggen te bestrijden werden visvijvers ingepolderd of gedempt, zoals hier in Mandailing (Sumatra) is gebeurd. Foto door E.W. Walch. Lantaarnplaat Koloniaal Instituut, afdeling Tropische Hygiëne, Amsterdam. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P16857.)

↑ **BLAUWZUURGAS**

Catharina Lubsen (vermoedelijk de staande vrouw zonder masker), professor R.H. Saltet (zittend) en andere onderzoekers testen blauwzuurgas als insectendodend middel. Koninklijk Koloniaal instituut, Instituut voor tropische hygiëne, Amsterdam, 1916-1917. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P13433.)

DDT

Een belangrijk middel tegen malariamuggen werd DDT, dat hier binnenshuis werd rondgespoten. Laboratorium voor Gezondheidsleer der Universiteit, Amsterdam, 1945-1955. Lantaarnplaat Koloniaal Instituut, afdeling Tropische Hygiëne, Amsterdam. (Collectie Rijksmuseum Boerhaave, P17066.)

